دیوی ناوەوەی ئەتمەسفەری ئەکادیمیاکان.. نووسینی: هاوڕێ خالید

بەر لە هەر شتێک، دەبێ بڵێم کە من نووسەری لا شعوری خۆمم، لا شعورم دەنووسمەوە، نامەوێت لاشعورم ببێ بە زبڵدان و کەلاکخانە. ڕاشکاوتر نامەوێت ببم بە مرۆڤیکی بێگەنی، بۆ ئەم مەبەستە دەستم داوەتە ڕیسایکلینی ئەو ماددانەی زیانبەخشن لەم زبڵدانە، بەشێوازێکی ئەدەبیانە، بە دووبارە فڕێدانەوەی بە ناو سەرچاوە ڕەسەنەکەی خۆی کە ئەتمەسفەرە گشتییەکەیە، لەم پرۆسەیەشدا بەهیچ شێوەیەک ڕاستەوخۆ دەست بە واقیع نابەم، چونکە من هەواڵبێژ و زانیاریدەر نیم وەزیفەیەکی ڕۆژنامەنووسم نیە، بەڵکو ئەوەی دەینووسم بەشێک لە وێنەکان و وێناکردنی بەشێک واقیعە لە لا شعوری مندا. لە ڕاستییدا من فەلسەفەکارم بەڵام خۆم وا پێناسە کردووە، ئەو دیمەنە وردانەی کە کرێت و ئازار دەرن و لە هەمانکاتدا پرس و باسی فەلسەفی نین، بەڵام گرنگ و ژیارین، بە قسەیان دەنم و قسەیان لەگەڵ دەکەم و قسەیان لەسەر دەکەم، وەکو منداڵە وردیلەیەکی هەرەپاس، دووبارە پەروەردەیان دەکەمەوە، بە ئەدەب یارییان لەگەڵ دەکەم و بە ئەم شێوازێکی تەنز ئامێزی ئەدەبی، ڕەخنەیی بەکاردێنم.

لەم ماوەی نزیکەی نۆ ساڵی ڕابردوودا چ وەک قوتابی و چ ئێستاش وەک ئەکادیمییەک، ئەگەر بمەوێت سەرە قەڵەمێک لەبارەی کەشی ناوەوەی ئەکادیما و ئەدەبیات و مۆدێلی پەیوەندی ئەکادیمییەکان بنووسم، بە لەبەر چاوگرتنی ئەوە پانتاییانەی من بینیوومە و وەکو نمونە وەرمگرتووە...... بەمشێوەیە:
هەر کە بەیانیانەکەی لە پرسگەکانەوە تێپەڕبووی گوێچکەکانت بەر ئاپەرای سەلامو عەلەکچیان دەکەوێ، کە هەر یەکێک لە نەزمەکەوە نوزەیەکی لێ دەردەچێت، لە ڕووی زانستی میوزیک و هەندەسەی دەنگییەوە، چەندین تۆنی نەشازە. هەندێکیان بەیانی باش بەکاردێن، وەکو خۆ نواندنێک، ڕەنگە هەر لەگەڵ وتنیدا خۆیان ببەن بە بیرکردنەوە لە حاڵی شەی خۆی.
بەنزیکەی هەمووشیان، شیوازی دەبڕینەکەیان لەگەڵ ئاکتینگی دەمووچاویان، نا هاڕمۆنی و نەسازە.
ئینجا ماچ ماچانەی ژنانی دەوامدار دەستپێدەکات، چاو بەیەککەوتن و خۆ هەڵدانە باوەش بەیەکترکردنیان یەک لەحزەیە، دەڵێی عەیامەکە

یەکتریان نەبینیووە، بۆ من نا، کە ئەو ماچە بە مل داهاتوو و بە ڕوحە بەلامەوە، ماچە خوداییەکەی هەمیشی لەبەرچاو خستووم. بەڵام بۆ شاعیرێکی سینگەی پەنجا ساڵان، ئەمە کەمێک سەختە، بەرگری دەوێ، لەو هەموو ماچ ماچەنە بەسوودە، تەنانەت پزیشکی لیکاوی ماچێک بەسودفەیش ناپێوێتە سەر کوڵمی ئاوساوی بە شەرابی هەنار پڤ بووی، تاوەکو تا ئێوارە خۆش ئیلهام بێت و لەگەڵ هەر دەست پیا هێنانێکی کوڵمەکانی، دوو دێری دیکە بخاتە سەر گومەزی گونی شیعرەکانی.

کە دەکەونە دیالۆگ لەگەڵ یەکتر، شێوازی قەرار و جواب لە لە قسەکردنیان لە ئاستێکی زۆر نزمدایە، زوو زوو ئاوتەک دەکەن و قسەکانیان تێکەڵ بەیەک دەبێ، خیرا دەست دەکەن بە عەفوەن عەفوەن، لەولاوە تازە یەکێکیان دێت بە دەوام، یەکسەر خۆی پیا دەکا هەر پاش سەلامو عەلێک، تومەز دواکەوتووە، یەکسەر بە قوڕگی نوساو دەپرسێ: چی هەیە چی نییە؟ ئینجا گەرم دەبێ، … بابەتەکان وەها تێکەڵ و پێکەڵ بەیەک دەکەن، کە ئەفڵاتەن و هیگڵیش لەناویا دەربازیان نابێ و پێیان حەل ناکرێت، ون دەبن. جا سەری مانگی مووچە کە گیرفانیان گەرمە، پلان بە قسەکردن دادەڕێژن، بە میوە و چەرەزات و لوقمە شروبی، سەر مێزەکەی بە دەنەخشێنن، ئینجا کردنەوەی مەوزوع لە مەجلیسی ژناندا لە ناوقەدییەوەیە، (لاو نیو) لە ناوکەوە بۆی دەچن، وەک کەمتیار بەپەلەن دەیانەوێ زوو بگەنە هەناوی مەسەلەکە، وەکو پیاوان ناچنە ناو مەوزوع بەڵکو مەوزوع بەدوای خۆیاندا ڕادەکێشن. لەبەر ئەوە قسەیان نەسەری هەیە نەبن. کەچی هەمیشە ئەنجامەکانیان وردو ڕێک و زانستی ترە لە قسەی پیاوان! ئینجا شتێک هەیە لێی تێناگەم زۆر سەرسوڕهێنەرە، لە مەجلیسی ژناندا کەس گوێ لە کەس ناگرێ، کەچی هەمووشیان لەیەکتر تێدەگەن! بۆیە پێم وایە دیموکراتی ڕاستەقینە تەنها لە مەجلیسی ژناندا هەیە، هەموان لە یەک کاتدا قسه دەکەن و کەسیش گوێ لە کەس ناگرێ!

لە بەشی زۆری شەهادەداری زانکۆ هەندە بە ئومێد و بە متمانەبووم، تەنانەت ئەگەر لێم بپرسن چۆنی؟ تاقەتم نییە بڵێم باشم، لەڕاستیدا هەر ناوێرم بڵێم باشم! دەکرێ ئەو کێشەی لەگەڵ باش بوونی مندا هەبێت. بیەوێت باش بوونم تێکبدات. بەمە ئاسایشی سەلامەتیم دەکەوێتە مەترسییەوە.

ئەمە وەڵامێکی ژیرانە نییە بڵێی باشم، تا درۆزن بی سەلامەتتری، تا هەلپەرستبی بە ئەدەبتر دەردەکەوی. گریمان ئەگەر هەر ویستت بڵێی ((باش))م، دەبێ خەلەلێک بخەیتە نێو قسەکەتەوە، بە زمانی جەستە ناڕاستەوخۆ بە مەو مەنی ئەوەی پێ بڵێی.

ئەوە ڕاستییەکە تایپێک لە مرۆق هەیە شەڕانگەرە، کێشەی لەگەڵ بەها

ئەخلاقییە باشەکان هەیە، دەشێ نەخۆشی سادیزمی هەبێت، یا خەوشدار بێت، لە خاڵی هاوبەشی خۆی بگەڕێت.

لە نێو ئەو هەموو ژاوەژاو و هەراو زەنا یەدا، ئەرێ چۆن سەلامەت دەبێت؟ چۆن دەتوانیت باش بیت؟

ئەرێ هەر بەجدی، چۆنی چاکی؟کەی پرسیارە؟ زۆر جار هەیە مرۆڤ خۆشی نازانێ چۆنە، من وەکو خۆم، زۆرجار نە باشم نە خراپ، ئینجا پرسیار نامە (اسئلە)یەکی لەسەر چۆنی و چاکی بۆ ئامادەکردوویت، ناشبێ بڵێی خراپم، چونکە ئەوە ئەدەبیاتی ئێمە نیە. ئینجا لەسەر یەک وتنەوەی، وەکو نواندنی ڕێز و ئەدەبێکی زیاتر … چ گاڵتەجا□ی□ی□کە ئەمە؟! حەوانەوە لەم ئەتمۆسفێرەدا، پێویستی بە دەبەنگایەتی□ی□کی لە ڕادەبەدەر و بێشومارە.

ئەم پانتایی ئەکادیمی و زانکۆیە هەبوو کە مرۆڤ تیایدا وەکو مرۆڤ ببینرێت و هەناسە بدات، ئەویش بۆتە پێشانگا و بازاڕی خۆ نمایشکردنی، ئەم ئەدەبیاتە هەزەلی و سەفیهە.

بەر لەوەی بچمە زانکۆ، خەیاڵاتم دەکرد لە ژێر کاریگەری نووسەرە وجودییەکانی ئەوروپا، بە ژیان پێدەکەنیم، پێم وابوو، ئەگەر دڵپڕ و خەفەتبار بم ئاساییە بچمه ناو گۆڕەپانی زانکۆ پڕ بەدڵ هاوار بکەم و بقیژێنم. بەرمەبنای ئەوەی پێم وابوو دواجار لەوێ مرۆڤ هەر مرۆڤە و پێویستە وەکو مرۆڤیش ببنرێت. بەڵام نا، تێگەیشتم ئێرە نە کۆماری ئەفلاتۆن، نە ((مدینە الفاضلە)) ی فارابی، نە شاری خودای سانت گۆستین نییە، ئێرە پاریس نییە، لێرە نە سارتەر هەیە نە فۆکۆ. ئێرە سیخناخە بە کۆمەڵناسی خۆ نەناس، سایکۆلۆجیستی غرور و نەرجسی و ئەنسرۆپۆلۆجی سۆفیلکە و عەشقە تەسبیحات مێژووکارو عەرەبیزانی پاساوهێن، بۆ ئەو ترازیدیایانەی بەسەر ئەم میللەتەی ئێمەدا هات.

سیخناخە بە، …
دکتۆرای دیکتاتۆر و ئاغا بیر و موراهیق پۆز.
شاعیری عەشایری شعور شێوێنراوی بێ لا شعور.
نوسەری نەوسن و عەشقە چەپڵە و چەلاو و تەپوتۆز.

مەجلیسە ئەکادیمیەکان جمەی دێ لە ئەکادیمیستی پڕ پاردۆکس و سەفسەتەچی، پڕە لە موجامەلات و نوکتە و قسەی بێ موناسەبەی بۆش و بەتاڵ و پێکەنینی صناعی و نەشاز و نائیستاتیکی. لە تەحلیلاتدا، ڕەچاوی هیچ جۆرە میتۆدێک ناکەن، قسە گران فرۆش و چەرچیانە معامەلە زانن.

ئەو دیمەنەی کە زۆر ترازیـدیی و جەرگبڕە، ئەوەیە زۆرجار ئەگەر

یەکێک زۆر جدی و کارزان بێت، بەجۆرەها شێواز ئازار دەدرێ، وەک چوارپەل بگرە جار هەیە وەک کەل و پەل، بةکاردةهیریت هەندێ جاریش هەیە هەر بە هیچ دانانرێت. جۆرەها شێوازی لەسەر تاقیدەکرێتەوە، هەر کەسە و بەشێوازی تایبەتی خۆی وەکو گاشە بەردێک که لەو ناوە کەوتبێت زمانە چەقۆکەی خۆی لێ دەسوێ و خۆی پێ تیژ دەکاتەوە.

هەرگیزیش فێر نابن واز لە ژیان و ئازادی و تایبەتمەندییە زۆر تایبەتیی و کەسییەکانی یەکتر بهێنن. ئەگەر دەست لە ڕەنگی جلەکانت وەرنەدەدەن خۆیان بە گوناهبار دەزانن، هێشتا تێنەگەیشتوون ڕەنگ پێش ئەوەی ڕەمز بێت، ئیستاتیکایە و زەوق و سەلیقەیە

لەم دۆخانەدا جارجار ژانە سەرێک دەمگرێ وەکو ئەوە وایە کە نەیزەکێک بەر سەرم کەوتبێت.

ڕق بەرامبەر بەیەکتر لە ئاستێکە کوتلە و گروپ و دەستەی لێکەوتۆتەوە، تا سەری داوەتە ئەوەی زۆر جار لەسەر تەماشا کردنی قونی کیژۆڵەیەک، سەنگەر لە یەکتر دەگرن. زۆرینە بوونەتە پۆلیسی ئەخلاقی بەسەر یەکترەوە،

لێرەدا هەرگیز سەری سپی نیشانە نییە بۆ دڵی سپی یان ڕەوشتی سپی، بەڵکو زۆربەی جار ئاماژەیە بۆ حەسودی و حەساسیەت و مەزاج و چاو لە زیاتری و ڕەزیلی، کە ئەمەیان داخێکی ترە.

لەو هەموو نا نەجابەتییە، پیاو واقی وڕدەمێنێت.

ئەم سکاندال□انە هێندە شەرمەزارکەر و تاقەت پڕوکێنن، دەبێت هەموو ڕۆژێک شین و واوەیلای بۆ بگێڕین و وازی لێنەهێنین.

ڕەنگە هەندێکجار، نەیانەوێت گوێیان لەو حەقیقەتانە بێت. کە گوێچکەکانیان گرت، مانای وایە شتێک لەناو دەستی تۆیە بەقەد ترسناکترین شت ترسناکە، جار وایە وتنییان خۆکوژانەیە، وەکو ڕاکێشانی ئەلقەی نارنجۆکێک وایە ل□ نێو پەنجەکانتەوە.

نوسینی : هاوڕێ خالید